СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXVI. Ч. 121. Джерзи Сити, Н. Дж., пятниця, 25. мая, 1928. VOL. XXXVI. No. 121. Jersey City, N. J., Friday, May 25, 1928. THREE CENTS.

ЗНОВА ВИБУХ У КОПАЛЬНІ

17 МАЙНЕРІВ ЗГИНУЛО В ЗАХІДНІЙ ВЕРДЖІНІЇ.

БЛУФІЛД, Вест Верджінія, 23. мая. — У копальні ч. 1. підприємства Юкон-Покагонтас Ковл Ко. у Юконі, в повіті Мекдавелі, случився підземний вибух, від котрого загинуло 17 майнерів.

Сорок робітників робило в підкопі в час вибуху. З того 23 робітників вирвалося з копальні з життем через головний вихід. Решта загинула. Всі, що загинули ,працювали як рубачі й ладуючі вугля. З них 9 було білої раси, 8 чорної.

Ратунковий відділ стейту, покінчивши свою ратункову акцію в Кентокі, де тільки вчора случився вибух, збирався розїхатися домів, але довідавшися про сей вибух у Вест Верджінії, поспішив на поміч у сей стейт. Та його поміч не може нічого помогти погибшим від вибуху.

СІМОХ РОБІТНИКІВ ПАДЕ ЖЕРТВОЮ ВИБУХУ В КЕНТОКІ.

ГАРЛЕН, Кентокі, 23. мая. — Остаточні обчислення вуглевої компанії, в котрої копальні случився вчора підземний вибух, стверджують, що число вбитих робітників виносить 7. Досі добуто всі тіла, тільки не найдено ще Френка Роміне.

Вісьмох робітників спаслося в сей спосіб, що зараз по вибуху виставили в копальнянім проході барієру, почерез котру не міг перейти отруйний ґаз. Слідство виказало, що причиною вибуху було те, що хтось перевернув скриночку капсель; від їх вибуху вибух ладунок динаміту.

ПЕНСИЛВЕНІЯ ПОЧИНАЄ СЛІДСТВО НАД ВИБУХОМ У МАДЕРІ.

МАДЕР, 23. мая. — Уряд стейту Пенсилвенії вислав сюди заступника секретаря для майнерських справ Джана Айру Томаса для зроблення слідства над вибухом у місцевій копальні. Урядник починає слідство, як тільки добудуть тіла зпід землі.

Робітники домагаються оголошення повної лісти жертв, кажучи, що дотеперішна ліста неповна. Вбитих має бути не 125, але 160. Крім того 37 робітників ще не добуто з копальні, так що число жертв має виносити навіть 197.

КУЛИДЖ ВЕТУЄ ЗАКОН ПРО ДОПОМОГУ ФАРМЕРАМ.

ПЯТНУЄ ЙОГО ОСТРИМИ СЛОВАМИ.

ВАШИНГТОН, 23. мая. — Президент Кулидж заветував нині ухвалений обома палатами в друге проект Мекнарі-Гогена про допомогу фармерам. При тій нагоді президент сказав такі острі слова про сей проект, що аж усі здивувалися на сей тон. Він каже, що закон неконституційний та що він грозить фармерови ріжними нещастями.

Політики републиканської партії бояться, що се вето пошкодить републиканській партії підчас сьогорічних виборів. На заході вже й почався рух проти сього вета, а ґубернатор Мекмолен з Небраски взиває фармерів до протестаційного походу проти політики Кулиджа. Він радить, щоби сто тисяч фармерів зібралося походом на републиканську конвенцію в Канзас Сіті.

ВИБУХ БОМБИ В АРГЕНТИНІ.

ПІДЛОЖЕНА ПІД ІТАЛІЙСЬКИЙ КОНЗУЛЯТ, ЗДАЄТЬСЯ ПРОТИВНИКАМИ ФАШИСТІВ.

БУЕНОС АЙРЕС, Арґентина, 23. мая. — Глибоке враження в цілій Арґентині викликав вибух бомби, підложеної невислідженими досі справниками під італійський конзулят. Бомба розірвала дім конзуляту, вбила що найменче сім осіб та ранила кількадесятеро других.

З огляду на те, що вибух случився на кілька годин перед урочистим посвяченнем дому, поліція догадується, що бомбу підложили анти-фашисти. На те саме вказувалоби також підложення бомби в домі одного аптикаря, президента фашистської організації в місті. Сю бомбу однак відкрив на час хлопчина аптикаря.

АРЕШТУЮТЬ СТРАЙКУЮЧИХ РОБІТНИЦЬ.

НЮ БЕДФОРД, Месечузетс, 23. мая. — Нині ставали тут на суд за пикетованне перед ткальнянною фабрикою дві місцеві робітниці: пані Анджеліна Цуприс та пані Кристина Синорес. При одній з них поліція мала найти цеглу, а при другій зелізну руру. Суд засудив їх за се на 6 місяців вязниці.

РОЗБИВСЯ КОРАБЕЛЬ.

СІЕТЕЛ, Вашингтон, 23. мая. — Корабель Стар оф Фолкленд виїхав серед бурі на скали. Филі його розбивають. На ньому є 320 людий, а саме 40 білих, а 280 Китайців. Корабель належить до одного підприємства, консервуючого поживу. Пасажири се робітники, що їхали до фабрики на роботу.

На допомогу кораблеви поспішили другі.

ЧИСЛО РОБІТНИКІВ ФОРДА.

ДІТРОЙТ, Мишиґен, 23. мая. — Дирекція фабрик автомобілів Форда подає, що в фабриках сього підприємства в Дітройті працює тепер 112,683 робітників. У році 1926., коли Форд мав найбільше робітників, було їх 110,000.

САМОВБИЙСТВО НА МОРЮ.

[illegible], 23. мая. — [illegible] Амелія Мартін, Косторіканка, [illegible] з корабля [illegible] на морі. Мала вона бути божевільна.

ЗАНЕПОКОЮЮЧІ НІМЕЦЬКІ МАНЕВРИ.

Польську пресу незвичайно нервує вістка, що цьогорічні німецькі маневри відбудуться знову на нім. Горішньому Шлеську здовж польського кордону. В цих маневрах візьме участь сам Гінденбурґ. Начальна команда армії, що братиме участь в маневрах, приміститься в місцевости Лямбау на Горішнім Шлеську.

Польська преса, доносячи про те, звертає увагу, що це вже другі німецькі маневри на Гор. Шлеську, в яких німецька армія практично перестудіовує протипольський стратеґічний плян на випадок війни.

„СТРАТЕҐІЧНІ ПРИЧИНИ".

З Варшави доносять до німецької преси, що польські переговори з американськими банкирами в справі залізничої позички 120 міліонів долярів застрягли на мертвій точці. Польський уряд вперто противиться комерціялізувати свої залізниці, оправдуючися цим, що огляди стратеґічні не допускають чужинецької концесії на залізниці. Слід тямити, що справа комерціялізації польських залізниць це одна з основних точок осінного позичкового договору з Америкою, так що можна рахуватися з конфліктом між фінансовим дорадником Польщі Девеем та польським урядом з цієї причини.

ПЕРШИЙ СВЯЩЕНИК-ФАШИСТ В ІТАЛІЇ.

Римські фашистівські часописи доносять про знаменний факт приступлення до фашистівської організації католицького священика. Цей священик, це о. др. Мамі з Модени. Цими днями вніс він подання про зарахування його до фашистівської організації молоді. В листі, в якому долучив 500 лір на ціли орґанзації, пише цей священик-фашист м. и. таке: „З одушевленням стрічаю організацію фашистівської леґії молоді, яку сотворив своїм ґеніяльним умом той (Муссоліні), якого Боже Провидіння покликало спасти нашу Батьківщину".

О. Мамі є першим священиком, який мимо неприхильного становища папи до фашизму, отверто приступив до фашистівської організації.

РОБІТНИК, ЯКИХ МАЛО.

В єгипетських пісках працює тяжко український вертач Іван Ігнатишин з Заріча коло Делятина. З тяжко запрацьованого гроша кожного місяця жертвує 1 фунт стерлінґів (є це біля 5 долярів) на „Рідну Школу". Тепер, приїхавши на відпустку до рідного краю, зложив на „Рідну Школу" 19 дол. 36 цнт., а також привіз гарну колекцію морських мушлів, морських звізд, коралів й инших морських засушених животин для шкіл „Рідної Школи".

САМИ СЕБЕ ОСМІШУЮТЬ.

Харківські часописи доносять, що президія Центр. Викон. Комітету рад УСРР зарядила переміну назви села Махнівка, ніжинської округи, як контрреволюційної, на Петровка в честь голови ЦВК Петровського. Отже й назви села, що нагадує Махна, — бояться большевики.

ЯК ВИГЛЯДАЛО ВІДКРИТТЯ ПОЛЬСЬКОГО СОЙМУ.

Посол до польського сойму, Михайло Західний, Українець, вибраний Українцями, післав недавно маршалкови польського сойму, Ґнатови Дашинському листа, в якому описує подію в польськім соймі і ролю Пілсудского і його товаришів:

„Дня 27 березня 1928 року, в пору відомої політичної демонстрації при відкритті сойму, коли я закликав премієрови Пілсудскому: „Зверни Україні українські землі!" — вдерлися в соймову салю поліціянти і по вказівкам якогось розвідчика і на приказ міністра внутрішних справ винесли мене зі соймової салі. В соймовому коридорі вони мене кинули на землю, волікли по землі, а потім, піднявши мене, товкли мене ззаду прикладами рушниць і покалічили мені праву ногу; вкінці витаскали мене з соймових курлюарів і кинули на лавку обік уже потовчених послів Варського і Жука. Через хвилину поліціянти витаскали з соймової салі ще посла Льва Бачинського, якого передтим волікли по землі і жорстоко катували прикладами, обдерли з одежі й сорочки і так грубо кинули об грань лавки, що трохи не розторощили його голову.

„Побоям послів приглядалися поліційні комісарі і міністер внутрішних справ, який ні словечка не сказав проти варварського способу увязнення й виволікування послів.

„Без плащів і без капелюхів всадили нас до автомобілів. Я сидів у четвертому возі, оточений поліціянтами з рушницями й револьверами в руках; один поліціянт увесь час держав револьвер проти моїх грудей. На подвірю поліцаї зревідували нам кишені, записали прізвища і заперли нас в келіях.

„Коли ми звернули увагу поліційському комісареві, щоб над нами не знущалися, бо ми горожане й посли, він відрубав: „Адже не бути вам більше послами, будете тільки вязнями".

„Коли посол Лев Бачинський жалкувався перед соймовим маршалком по старшинні, послом Бойком, що поліція його била, цей відповів: „Що-ж можу проти цього зробити? Я безсилий; добре, що бодай вдалося мені вас звільнити з вязниці".

„Наслідком побоїв і простуди попав я в лихорадку тай мусів з припоручення посла доктора Курівця покластися до ліжка.

„Коли голова уряду досі не признав відповідним перепрохати побитих і скатованих послів, подаю факт незнаної в історії парляментаризму події до Вашої відомости з проханням передати його високому соймові.

„Підписано: Др. Михайло Західний, соймовий посол".

МАЮТЬ ЩАСТЯ...

На варшавському передмісті Воля проти памятника ґенерала Совінського стояла 200-літня липа, під якою після традиції мали польські повстанці в 1831 р. закопати чотири горшки з дукатами. Вислана на місце дня 20-го квітня комісія стяла липу й у її корінях найшла справді великий скарб дукатів, яких дотепер добуто 20 фунтів...

СУДЯТЬ „КОНТРРЕВОЛЮЦІОНЕРІВ" БЕЗ КІНЦЯ.

Радянська преса доносить, що военний суд в Севастополі засудив на кару смерти 8 учасників протирадянського руху на Кримі, а саме: полк. ген. шт. черв. армії Богоцького, сотників Чистякова, Плюєва й Гавсова, пор. Туганова й підпоручника Мирського та Навроцького. 47 повстанців засуджено на досмертну тюрму, 14 звільнено. Такіж жорстокі суди відбулися на днях в Сухумі, де засуджено 15 Українців-Кубанців на смерть за контрреволюцію, а далі в Самарканді та Асхабаді, де пішло на розстріл 28 туркестанських повстанців.

ЗДУРНІЄ Й НАЙМУДРІШИЙ.

Варшавський окружний суд судив дня 14 квітня 3 комуністки — 18-літню Гольду Манкель, 15-літню Ґіту Дубін і 18-літню Йоту Дубін за розліплювання в часі виборів комуністичних афішів. Суд засудив останню на 1 рік, третю на 6 місяців тюрми, а другу звільнив.

Зараз після виборів ходив по Варшаві такий жарт — правда, висказаний одним польським письменником: „Одного тільки не розумію. Чому тих, що розліплюють комуністичні афіші листи ч. 13, саджають до криміналу, а тим, що виходять з тої листи послами, платять ще 1000 зол. місячно"?

І справді є над чим ломити собі голову.

КРИК РОЗПУКИ НАШОГО СЕЛА.

Редакція львівського „Нового Часу" одержала таке письмо:

Під самим Львовом лежить одно з найсвідоміших українських підльвівських сіл — Скнилів. Є воно сіллю в оці деяким чинникам і вони стараються тепер його знищити.

В 1924 р. львівське ДОК вивласнило коло 200 морґів найліпшої землі скнилівських господарів під летничу площу. Комісія перед вивласненням обіцяла людям землю. Деякі, що правда, в заміну дістали землю, але далеко гіршу. Більшости вивласнених поплачено відшкодування грішми, але воно було недостаточне так, що деякі селяне мусіли докладати, відкуповуючи собі в иншім місці землю, по 50 — 100 долярів до морґа. Коли скнилівські громадяне запротестували проти такої нечуваної несправедливости, то заарештували зараз чотирох найчільніших громадян і держали їх по кілька днів у вязниці.

В 1927 р. вивласнили коло 20 морґів.

В тих днях оголошено нове вивласнення понад 200 морґів і то саме найліпшої землі (ґороди) попід самі хати, а в деяких забирають, і хати. Розпука огортає громадян. Положення погіршує ще й ця обставина, що перед війною була переведена в Скнилові комасація, кожний господар має ґрунт в одним кусні й при вивласнюванню тратить майже всі ґрунти, а деяким забирають навіть і хати, так що селяне опиняються на гостинці.

Відшкодування дається низче дійсної вартости, але вони не хочуть навіть відповідного відшкодування, але землі. Тепер прийдеться їм хіба йти в світ за очі.

Скнилівчане.

НОБІЛЕ НА ПІВНІЧНІМ БІГУНІ

ХОЧЕ ПОСТАВИТИ ТАМ ХРЕСТ І РОЗСЛІДИТИ МАГНЕТИЧНІ ДІЛАННЯ.

КІНҐС БЕЙ, Шпіцберґен, 23. мая. — Ґенерал Нобіле вибрався в свою трету подорож в підбігунові околиці. Тим разом хоче він зупинитися довше на північнім бігуні і скинути там на 6 фітів довгий хрест, який одержав від папи. Нобіле рішився сам зійти на землю згл. на лід на бігуні, як це тільки буде можливе. Разом з другими ученими хоче простудіювати рухи магнеточної стрілки на бігуні. Близші відомости з бігуна ще не наспіли.

ПЕКІН ШУКАЄ ЗГОДИ З ПОЛУДНЕМ.

ЧЕНҐ ТСО ЛІН ВІДБИВ АТАКИ ПОЛУДНЕВОЇ АРМІЇ І ЗАВІВ ПОРЯДОК В СТОЛИЦІ. — КАЖУТЬ, ЩО ҐЕНЕРАЛ ФЕНҐ ЗНОВА ЗРАДИВ.

ПЕКІН, 23. мая. — Допера тепер готово прийти до нового військового союза в Китаю, який може заважити на дальшій історії краю. Північна армія видержала в послідних часах всі атаки полудневої армії, а навіть змусила її до відступу. Ґенерал Ченґ Тсо Лін, голова пекінського уряду, привернув серед армії в Пекіні цілковиту дисципліну і завів порядок, позбувшися з міста непевних елементів. Мимо своєї побіди звернувся він до правительства в Нанкінґ з мировою пропозицією. Кажуть, що Китай стоїть тепер перед важним моментом, бо готово прийти дійсно до згоди між обома урядами, а тим самим до пацифікації Китаю. Уряд в Нанкінґ готов склонитися до тої згоди, бо саме тепер доносять, що „християнський" ґенерал допустився нової зради, бо пертрактував з Чен Ченом в справі заатакования полудневої армія з міста Ганков.

НЕ УБИЙ.

ТАК КАЗАВ ЗАКОН МОЙСЕЯ, А ТЕПЕР КЕЛЛОҐ.

ПАРИЖ, 23. мая. — А. Мек Кудрі, б. англійський контрольор поживи з часів світової війни, говорив перед англійськими і американськими кореспондентами про мировий плян Келлоґа в справі поставлення війни поза законом. Він казав, що американська пропозиція усуває без застережень війну як средство до полагоджування міжнародних конфліктів. Ота пропозиція відбирає державам „суверенне" право на людську різню, себто на виповідження війни. Себто держава зачинає пристосовувати в загальному те, що вже давно проголосив Мойсей, коли вчив нас: Не убий.

СОЦІЯЛІСТИ ПРОТИ ПРОПОЗИЦІЇ КЕЛЛОҐА.

ПАВЛО БОНКУР НАЗИВАЄ ЇЇ ХИТКОЮ.

ПАРИЖ, 23. мая. — Павло Бонкур, соціялістичний лідер і представник Франції в Лідзі Націй, заявив на соціялістичнім зібранню, що пропозиція Келлоґа хитка, теоретична і сентиментальна. Вона більше шкодить справі мира, як помагає, бо опирається тільки на моралі, а це без значіння. Тут треба санкцій і зобовязань. Треба йти такою дорогою, як йде Ліґа Націй.

НОВИЙ РЕКОРД В ПЛИВАННЮ.

ВІДЕНЬ, 23. мая. — Молода слухачка університету, 18-літна Ґільда Мільц, переплила Дунай на просторі 75 миль з Мельку до Відня на протязі 11 годин. Це є рекорд в пливанню на довгу мету.

ГЕКШЕР ПРО ТЕ, ЯК МЕШКАЮТЬ БІДНІ В НЮ ЙОРКУ.

МОНАХІЮМ, 23. мая. — Нюйорський капіталіст Авґуст Гекшер викликав сензацію на отворенню Мешкального Конґресу, коли говорив про драстичну ріжницю в Ню Йорку між палатами богачів а мешканями бідних. Америка — казав він — повинна встидатися за ті помешкання, в яких живе робуча кляса. Америка найбогатший край на світі, вона дає міліони на ріжні добродійні ціли в чужих краях, але попри те не дбає за примітивні санітарні відносини в дільницях, де живе бідна кляса. Гекшер подавав зібраним світляні образи з тих нюйорських дільниць, де живе робуча кляса.

ЗА 5 ГОДИН З БЕРЛІНА ДО НЮ ЙОРКУ.

СПРОБИ З РАКЕТОВИМ АВТОМОБІЛЕМ ВИКЛИКАЛИ НАДЗВИЧАЙНИЙ ПОДИВ.

БЕРЛІН, 23. мая. — Автомобілевий магнат Фриц фон Опель заповів, що в скорому часі буде можна облетіти цілу землю на протязі 12 годин. На доказ того представив він 2000 запрошеним гостям і високим державним урядовцям новий модель ракетового автомобіля. При першій спробі їхав автомобіль зі скоростю 1,800 метрів в 24 секундах. По двох секундах авто гнало вже зі скорістю 100 кільометрів на годину, а дійшло до скорости 250 кільометрів на годину. Це тільки спроба, заявив фон Опель. Властива їх ціль це ракетовий аероплян, який буде летіти 400 кільометрів на годину. Професор Шітте, обговорюючи цей винахід, заявив, що на протязі пяти літ ми будемо свідками такої сцени, що буде можна поснідати в Берліні, а їсти лонч в Ню Йорку, а на вечір вернути назад до Берліна і піти собі до театру.

НІМЦІ НЕВИННУВАТІ.

ХОДИТЬ О ВОЕННИЙ ОТРУЙНИЙ ҐАЗ В ГАМБУРЗІ. — ПОАНКАРЕ ЖАДАЄ ВИЯСНЕННЯ.

ПАРИЖ, 23. мая. — Генри Мірaур, бувший голова Міжнародної Контрольної Комісії, котра мала контролювати хемічну продукцію Німеччини, заявив, що Німеччина не поповнила нічого протизаконного, коли заховала отруйний ґаз в Гамбурзі, бо це було дозволене комісією. Ґаз був призначений для промислових цілей і міг бути вивезений за границі Німеччини і там проданий. Поанкаре одначе тим не задоволений, а домагається точних вияснень з боку Німеччини.

„SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893.
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 0, 1911, under the Act of March 8, 1879.

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES: Three cents a copy.		ПЕРЕДПЛАТА: Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Ситі і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Oorder.

За оголошення редакція не відповідає.

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

МОНРХІСТИ ЗНОВА ПРОГРАЛИ

Скінчилися вибори послів до німецького парляменту і Німеччина має нове народне представництво. Вибори пройшли спокійно і не принесли нікому ніяких особливших несподіванок, бо випали так, як загально предсказувано.

В першу чергу треба піднести, що як в французьких виборах так і в німецьких, заважили ті елементи, що заявлялися за мирною політикою. Миролюбива політика німецького міністра заграничних справ Штреземена найшла загальне признанне, а поборюваний до недавна Штреземан став сегодня проти Гінденбурга кайпопулярнійшою фігурою Німеччини. З приводу його хороби виявили йому симпатії навіть давні його найбільші вороги. Та побіда Штреземана рівнається рівнож побіді республиканського бльоку. Бо найбільшими ворогами Штреземана були німецькі реакційні націоналістичні кола, себто німецькі монархісти. А послідні вибори як попередні були ще раз всенародною маніфестацією в користь Німеччини як республики. І то маркантною маніфестацією, бо німецькі монархісти потерпіли при виборах прямо катастрофальну невдачу, найбільшу зі всіх партій. А найбільшу побіду віднесли соціялісти, найбільш затяті прихильники німецької республики. Німецький нарід заманіфестував отже як найвиразнійше, що німецька монархія належить вже до історії. На місце творця тої монархії, себто зелізного колишнього канцлера Бісмарка, найбільшого ворога соціялістичного руху, прийде тепер як канцлер Отто Бравн, теперішній соціялістичний пруський премієр.

Чому це так сталося, відповісти не важко. Німці нарід практичний і розважний. Довго давали вони себе баламутити, що монархізм, це одиноке жерело сили німецького народа. Коли прийшла кріза, коли програли світову війну і треба було монархізмови виявити ту животворчу силу, якої побита Німеччика так потребувала, вони побачили, що тої сили монархізм виявити вже не може. Про него можна було в найкращім випадку сказати, що він вже зіграв свою ролю. Колиж прийшла республика, загал відносився до неї довго з недовірєм, бо був все ще затуманений авреолею монархізму. Та по часі побачили всі, що республика видала такі сили, що вивела державу і нарід з небувалої в історії Німеччини катастрофи. Через те й не диво, що самі факти привели німецький нарід до заключення, що їм без монарха краще як з монархом. Тому саме при послідних виборах дали вони можність вибрати послів тим, що найбільш завзято поборювали монархію не тільки тепер, але й тоді, коли ще кайзер був на троні.

МОСКОВСЬКА ПРОПАГАНДА ПРО УКРАЇНСЬКИЙ АНТИСЕМІТИЗМ А ФАКТИ

Ще року не минуло після оправдання убийника С. Петлюри Шварцбарда, і певно усі памятають, як адвокат Торес виливав цебри помий на голови Українців. Що Торес таке робив, нема нічого дивного, — він же комуніст, — але чому Жиди підтримували ті брехні — вони не говорять. В той час, коли український нарід обвинувачували в погромах та антисемітизмі, хвалили Москалів та приписували їм спасення жидівської нації з рук Українців.

Процес ніби наочно показав: за ким Жиди та хто їх вороги. Я не думаю перебирати знова детайлів того ганебного „суду", а лише спинюся на більш цікавих, дійсних фактах, які побільшуеться чим далі і то не на „погромщицькій" Україні, а в Московії, в самій Москві та Ленінграді.

„Правда" 10. квітня 1928. писала:

„На заводі ім. Марті (в Ленінграді) шуточки та анекдоти на жидівські теми дуже розповсюднені серед комсомольців і навіть серед актива".

„Член бюро колектива цього завода загрожував комсомольцеві, який виступав проти нього на зборах: „Єслі ти, жидовская морда, посмееш еще хоть раз виступіть, я с табою разделаюсь". („Правда" 10. квіт. 1928.)

І дійсно „разделались". Комсомольця після цькувань вибили під гучне глузування присутніх інчих комсомольців".

„Це веде до того, що колектив зачинає плестися в хвості відсталих робітників і приводить до того, що на газовому заводі № 16 (Ленінград) не приняли до комсомолу робітника Вигдорчика тільки тому, що від... жид".

Отже хто винен в антисемітизмі на 11 році існування радянської влади не на Україні, а в Московії, певно Жиди ліпше знають, але чому московські ґазети на еміґрації не пишуть про зріст антисемітизму в Московії, так само покрито мракою.

Очевидно, що свого власного твору, який приписали Українцям, Москалі не хочуть відбирати назад. Але то не все. Не тільки в Московщині розвивається погромницький дух. На Україні таксамо не відстають. Але тут знов не Українці, а Москалі.

От примір із харківського „Пролетарія":

„Рева — еврей. Рябуха — русскій. Оба они работают в правленії бахмаческого рабочаво кооператіва сахарніков, оба борятся за власть. Рябуха считаєт, что он должен бить председателем правленія а Рева не сдайотся".

В результаті на передодні виборів люди, що прийшли до кооперативи, побачили таку відозву:

„Вніманію русскіх пайщиков, а главное делеґатов для виборов правленія рабкоопа (робітничого кооператива). Читаєте лі ви літературу по кооперації, что такое кооперація, для чего она? Ми задайом вам вопрос: существует лі у вас сознаніе і понятіе, как у пайщиков, не забиваете лі ви заветов Леніна, что через кооперацію ми освободімся от рабства і свергнем іґо віртуозного капіталізма, которий якоби спеціяльно существует за наш счот. Разве до сіх пор вам не просверлілі глаза наші кооперативние еврейскіе президіуми, сделавшись собственніками кооперативов, которие не только не говорят, но слушать не хотят нас? Так вот, сматріте, чтоби во внов вибіраемое правленіе ревізіонной комісії нашого кооператива, чтоби отнюд не попали господа в роде Реви. Вибірайте только русскіх пайщиков. Ініціатівная Ґрупа".

Отже історія цікава. Антисемітизм росте серед робітників; не бракує його і в торговлі, де його ніколи не було; шириться серед студенства, якому в дореволюційний час можна було закинути що завгодно, тільки не „жидофобство".

Це серед трудового населення. Але не тільки там. Свідомі комуністи, стовпи радянської державности, ще гірше ставляться до Жидів. Таж таки „Правда" друкує листа відповідального комуніста, який скінчив робітничий факультет університету.

„Добрий день, господін Розенбаум! Между прочім, ви еврей, а псему ето так і должно бить, потому что еврей не может равнодушно жить с руским і всьо норовіт ему где нібудь нагадіть, как паршивая собака.

Закінчує листа большевицький урядовець так:

„Ви помніте старое время, когда билі погроми і ізбіенія Євреев, так не доводіте в настоящее время до етого. А то іначе, еслі я приеду, то от вас перя полетят. М. Колбасін. Передайте привет моей жене".

Отже М. Колбасін не говорить про петлюрівські часи, хоч листа адресовано в Харків, а згадує „старое время", ще й обіцяє пустити піря „при большевицьком режіме".

Щож це таке? Петлюрівців нема, а погроми є. Звідкіля-ж Жиди брали свої документи, з якими виступали на процесі в Парижі? Чому-ж жидівська нація заперечувала погроми, які робили большевики? Чому про них не говорила на суді, та задурно витратила енергії?

Шила в мішку не утаїш. Як не могли російські чорносотенці обвинувачити через Бейліса жидівську націю за вживанне християнської крови в маці, так само смішним виглядає обвинувачення Українців в погромах. Головне-ж, що Жиди знають дійсну правду і все таки твердять далі, поминмо всяких доказів.

Де найти пояснення сього? Хиба в тому, що за виїмком дуже незначної кількости Жидів, що жили на Україні, є російськими патріотами. Не дивлячись на страшні утиски, лишились російськими патріотами, примішавши тепер до того ще і страх перед можливою зміною уряду. Доказів московського патріотизму в Жидів не треба шукати; він сам лізе в очі, випирається зі всіх кутків і кричить несамовито: „Ось я, дивіться на мене!"

Василь Бобрів.

ФРАНЦУСЬКА ҐАЗЕТА ПРО УКРАЇНУ

У великім французькім дневнику, що виходить в місті Мюлюзі (Мюлгаузен) в Альзації, і який називається „Експрес де Мюлюз", поміщена довша стаття журналіста Емануеля Евена про відношення на сході Европи. Ця стаття має заголовок: „Україна і Справи Европейського Сходу" й у ній доволі точно й до речі говориться про минуле й сучасне України, та про відношення Франції до української справи.

Автор стверджує, що війна перемінила основно дотеперішню европейську карту й пригадала істнування народів, якими західні держави досі не досить цікавились. Він пригадує, що Франція весь час належала до тих, які про Україну не знали нічого.

„Можна ствердити, що Франція до кінця „другого цісарства" (цебто до 1870 року) знала про істнування української справи. Який францусь- взаємини королівського дво- кий інтелігент не знав про взаємини королівського двору Франції з київським князівством? Отже в 1051 р. король Генрих I одружився з княжною Анною, донькою великого князя з Києва, Ярослава, якого велика феодальна держава, зорганізована на зразок держави Карла Великого, загинула недовго після його смерти від наїзду монгольських варварів. На руїнах цього київського князівства повстали нові держави, з яких одна, московська, зуміла забрати собі назву київської держави „Русь", згодом перетвореної в „Росію". Так само колись імя римської імперії перейшло після її упадку до одної далекої провінції — Румунії.

„Не будемо тут пригадувами всього, що Франція знала про Україну. Пригадаймо лише, що в 17-ім столітті Левассер де Боплян, славний французький інжинір, дав один з найкращих описів України й склав її географічну карту. У 18-ім столітті чимало українських політичних емігрантів з гетьманом Орликом, наслідником Мазепи, найшли дружний захист у Франції, звідки гетьман продовжував боротьбу проти Росії, почату Мазепою. Французькі діячі цікавилися Україною ще довго. Наполеон 1-ий привязував велику вагу до домагань Українців.

„Ця проблема стала на чергу дня в останне в 19-ім столітті, коли сенатор Казимир Делямар предложив у 1869 р. свій меморіял у французькім сенаті. Цей документ є доказом прегарної знайомости з українською справою, вплутаною в справи европейського Сходу: висновки, які дає там автор, мають ще нині практичне значіння.

„Та після 1870 р. французька думка зайнялася иншими справами. Треба було боронитися перед Німеччиною, а Росія видалась їй сильною підтримкою в можливій майбутній боротьбі. Російська революція 1917 р. здивувала нас і розчарувала. Велитень упав неждано, а на його розвалинах повстала між новими державами теж Україна. Спершу ми не пізнали своєї давньої приятельки, але познайомившись з подіями, уряди Франції та Англії визнали Українську Республику.

„В рр. 1918, 1919 і 1920 Україна зазнала великого лиха; її нищили окупації німецька та большевицька. Молода республика впала, не маючи сил боронитись. Франція не слухала її прохань, бо сама була зайнята надто сильно російськими домаганнями завести старий російський лад.

„Після невдач у цьому напрямку, наш уряд, як і инші держави, мусів увійти у взаємини з червоною Росією. Український демократичний рух, що продержався чотири роки, був придушений російськими совітами... Але український національний рух, що здавалось програв у боротьбі з зброєю, вийшов переможцем з громадянської війни: Совіти не мали иншого виходу, як проголосити Українську Совітську Республику, незалежну, в надії, що можуть приспати українські змагання. А тепер під впливом українського національного руху вони рииеволені йти на справжні уступки українським націоналістам. Назва Української Совітської Республики не є вже назвою без реального значіння.

„Упадок давньої Росії дав змогу віджити давнім поневоленим країнам. Упадок Союзу Совітських Республик теж дасть колись нове життя цілій низці народів, що не могли свобідно визволитися в рр. 1917—1920. Між цими народами на Україну випаде перша роля; 37 міліонів її мешканців — це могутня нація; коли вона виборе собі знову право до життя, тоді вже не дозволить нікому володіти нею проти своєї волі".

Др. Остап Грицай (Відень).

З УСЕСВІТНЬОГО ПИСЬМЕНСТВА

I.

ГАЙНРІХ КЛЯЙСТ.

(З приводу 100-ліття уродин).

(Продовження).

(5)

В першій з них наш поет повертає до півказкових тем першої періоди своєї творчости, а саме до середновічного переказу про вбогу дівчину Катрусю, мниму доньку коваля з міста Гальброн, яка внаслідок чудесного сонного видіння залюблюється в гарному лицарі, іменем ґраф Веттер фом Штраль, кидає зза нього батьківський дім та йде за лицарем зі слухняністю дитини скрізь, куди йому життева дорога та на перекір тому, що пишний ґраф спершу проганяє її від себе при кожній нагоді. Але швидко він переконується, що прегарна любов цеї дівчинки звязується зі зворушливою жертвенністю для нього, і пан ґраф, замісць женитися з маґнаткою Ельзою ф. Турнек — погану тайну якої відслонює припадком Катруся — рішається таки повінчатися з убогою ковалівною, хоч такий крок нащадка великого панського роду в середновічу — це і справді казка. Але пан ґраф усе таки не потребує журитися тзв. „низьким" (або „простим" як кажуть пани) походженням коханої Катрусеньки. Бо вкінці виявляється, що вона таємна дитина самого цісаря Німеччини! Цісар укінці признається до неї, надає їй гідність цісарської принцеси і нагороджує так її любов до пана ґрафа, і любов шановного ґрафа до неї. — В цьому драматичному творі зберігає поет в цілости характер казки — такий дуже знаменний для творів німецького духа! — передовсім же в постаті самої геройки, дівчатка Катрусі, яка належить до найзнатніших малюнків дівчат, які знає література німецька. Шкода тільки, що наш поет не вдоволився „низьким" походженням своєї геройки, а вважав конечним зробити з неї аж цісарську дочку. Це — на мою думку — було тут зайво: раз тому, що нам богато більш промовляє до серця, коли тою чудово невинною і чистою любовю любить героя саме проста дівчина з суспільних низів, так прегарно зазначених Кляйстом в особі коваля Фрідеборна і первісного суженої Катрусі — Готфріда. А друге — революційний момент в нашій драмі, так зручно наголошений тут через те, що Катруся, як репрезентантка суспільних низів, демаскує усю гниль аристократичних кол в особі злочинної маґнатки Ельзи Ф. Турнек, ослаблений при кінці тим, що Катруся виявляється укінці цісарівною, значить, так сказати, належить теж до фамілії ясновельможних і високопоставлених. Та треба сказати, що наш поет таку концесію в сторону аристократії зробив тільки з огляду на казковий характер своєї драми, який такі несподівані ефекти любить надзвичайно. І як-не-як — не як цісарівна житиме Катруся з Гайльброну в уяві поколінь людства, а як та проста ковалева доня, яку так чарівно гарно змалював поет в перших діях своєї штуки. — Колиж драма про Катрусю це своєрідне звеличання поетом блаженної покори й чистої душі в відношенню до особистої долі людини, то останній драматичний твір Кляйста, штука „Князь Фрідріх фон Гомбурґ" (1810) захоплює як віще слово про вагу **закона,** зокремаж послуху й карности всюди там, де рядам оборонців Рідного Краю доводиться вести зорганізовану боротьбу проти ворога. Темою до цеї штуки вибрав собі Кляйст епізод з історії німецько-шведської війни в р. 1675, а саме самовільний почин одного з німецьких ґенералів, принца Фрідріха Гомбурґа, в бою під Фербеліном, внаслідок якого він добув, правда, блискучої перемоги над Шведами, але з огляду на змаловаження одержаних від головної команди наказів, допустився непослуху проти своєї найвисшої влади. У творі Кляйста присуджує военний суд принцові кару смерти і без огляду на те, що власне той самовільний крок Гомбурґа причиняється до перемоги німецької армії. Але закон є законом, а карність — карністю у всякому разі. І хоч хоробрий принц спершу попадає в розпуку і не може вірити в те, щоб суворість закона ішла так страшно далеко, то він укінці примирюється зі своєю судьбою, признає военному засудові слушність і резиґнує з того, щоб просити ласки судів, хоч це одно моглоб його спасти. І саме це підчинення героя під волю закона спричиняє у звязку з одною недужою рисою в душі принца оконечно те, що йому военний трибунал дарує життя не тільки як хороброму [illegible] — й передовсім — як карному тепер рядовикові визвольної роботи. Ця драма — як зрештою кожна драма Кляйста — повна найглибших гадок по лінії зазначеного конфлікту між законом і самовільним почином, і з неї ми, Українці, теж моглиб дечого навчитися про карність і послух в околі нашої визвольної праці. Бо непослуху й некарности в нас аж надто богато, але не такого геройського непослуху, як у Кляйстового принца, а звичайної собі української кирині, з якої користи нема нікому, а шкоди для національної справи безліч. Гетьманів, отаманів та верховодів у нас, починаючи з найдавніших часів, завжди бувало доволі, і претендентів на найвисші провідні становища в народі не бракло ніколи, недоставало в нас тільки й недостає людей, які вмілиб повинуватися і працювати в рядах зорганізованих кадрів громадянства. Особисті амбіції й інтереси в нас брали здебільшого верх над інтересами загалу й народу, почуття й тверда свідомість соціяльних обовязків це в нас ще й сьогодна появи виїмкові, не закріплені в широких масах народу. А погубним вислідом того являється в нашім національнім життю те, що ми не змогли ніколи витворити такої держави, яка не валиласяб і не опинюваласяб скорше чи пізніще над пропастю руїни. Отому то й такий твір, як Кляйстова драма про гомбурґського принца, гідний і нашої уваги.

Але оскільки у Кляйста підкреслюється скрізь вага справедливого закона, остільки саме в нього розгортаються перед нами картини непримиримої боротьби людини **покривдженої,** людини, яка законною дорогою не всилі дійти свого, приналежного їй права. Вже трагедія „Родина Шрофенштайнів", це властиво картина пристрастної боротьби двох таборів людей, з яких кожний уважає себе покривдженим ворожою стороною. І весь „Германовий бій" — це в суті речі боротьба всього народа за приналежне йому право істнування. Але найтрагічнішою стає така боротьба тоді, коли вона ведеться зі сторони самотної одиниці проти загалу, коли законні власти з якихнебудь причин лишають одиницю без захисту й оборони і кидають її так на поталу всякого роду кривдникам і шкідникам. Це і провідна думка славного, згаданого вже мною оповіданя Кляйста п. н. „Михайло Кольгас" („Michael Kohlhaas"), яке обік драми „Германовий бій" — найбільш революційний твір нашого поета. Головним героем тут репрезентант суспільних низів свого середовища, господар Михайло Кольгас, що занимається плеканням і продажю коней. Події цього оповідання розгриваються в половині XVI. ст., отже в часі, коли цісарі, владики, князі, лицарі тай пани значили все, а людина з суспільних низів або нічого, або дуже мало. Пани сиділи собі в височезних теремах, на недоступних скалах, мали в своїм посіданню трохи не всю землю і здирали з хліборобів усякого роду законні й незаконні податки, а властиві сторожі закону, уряди й суди, ішли їм на руку, затеж простим людям були дуже важко доступні. На тлі таких то невідрадних, ще темрявою середновіча вкритих соціяльних обставин, Кляйст і розповідає свою пропамятну історію про Михайла Кольгаса. Діло в тому, що один грабіжний пан, Венцель фон Тронка, під покришкою приналежного йому мита відбирає в Кольгаса стадо гарно виплеканих коней, що їх Кольгас веде попри панський замок на торг. Мимо протесту власника лишаються коні в панських стайнях, після чого їх уживають тут при польових роботах в такий спосіб і так довго, що знужденілі звірята стають непридатні до нічого, а Кольгасового парубка, залишеного ним в замку для опіки над кіньми, панські слуги побивають на смерть. Дізнавши такої страшної кривди зі сторони бутного пана фон Тронки, намагається Кольгас всіми можливими законними дорогами добути свойого права та знайти справедливість, бож уся правда по його стороні, а вчинок пана Тронки заслугує хіба на найгострійшу кару. На жаль, куди і не звертається покривджений Кольгас, усюди знаходить він або замкнені двері, або чує хитролукаві слова людей, які його переконують в тому, що пани тримають з панами, і що в даних умовах нема ніякого страху, щоб злочинному панові на замку Тронка впав хоч один волос з голови за його обурюючє насильство. Важка турбота заганяє передчасно жінку Кольгаса в могилу, його господарство занепадає, повна матеріяльна руїна доводить безталанного до божевільної розпуки, в якій Кольгас рішається укінці пімстити в нечуванний спосіб заподіяну собі кривду. Там, де йому не допомогла нічого покірна **скарга,** там мусить Кольгасові допомогти тепер — **збройний наступ** на зненавидженого ворога. З ватагою відданих собі людей нападає Кольгас на замок Тронка, палить і мордує все довкола, але кривдника-пана в свої руки не дістає, бо цей на вістку про Кольгасовий похід успів добре заховатися перед його караючою рукою.

(Конець буде).

МІТІНҐИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗА

СКРЕНТОН, ПА. Бр. св. Володимира, від. 162, повідомляє своїх членів, що звичайний місячний мітінґ відбудется в неділю, 27. мая, в гали церковній в 1-ій годині пополудни. Проситься всіх прийти на означений час, бо є важні справи до полагодження. — Е. Марченко, предс.; М. Гнатів, секретар.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ЧИ МИ „МАЛОРОСИ"

(В ч. 116 „Свободи" появився голос п. В. Петрусика з Филаделфії, Па., під тит. „Непростима легковажність", в якім п. Петрусик піддає критиці поведення українських танцюристів п-ів Чутро і Моклюк з того боку, що вони виступали дня 8. мая в Филаделфії на концерті групи російських козаків як „малороси", що подали себе в американській пресі як „російські козаки" та що менаджер заповідав їх виступ як — малоросів. На те надіслали громадяни Чутро і Моклюк своє вияснення, яке отсе подаємо).

I.

1. Не відмовляюся від того, що то був концерт російських козаків, а не концерт українських.

2. Мене, як українського танцюриста згодили танцювати за заплату.

3. Я згодився виступити під тим услівям, що будуть виконані **українські танці**, а виконувати будуть **Українці**.

4. Всюди в часописях і на програмах було виразно зазначено по англійськи, що як в першій так і в другій частині концерту буде виступати „Group of Ukrainian National Dansers, Mr. J. Chutro, Director".

5. Ніде не була поміщена яканебудь моя фотографія з підписом „російські козаки", ні як „російський козак" не є представлений в ніякій групі. А не можу я відповідати за те, коли між російськими козаками знайдуться люде українського походження, а називають себе Росіянами чи малоросами. Над тим треба боліти і я як Українець жалую, що такі типи між нами існують, але відповідати за них не можу.

6. П. Петрусик закидує мені, що мені і моїй групі трапилося раз виступити перед чужинцями і — що за іронія — каже він, ми назвали себе російськими козаками.

На се я скажу, що іронія в тім, що п. Петрусик не стежить за американськими газетами, в котрих напевно побачив би, що я й моя група все виступаємо як **Українці** і виконуємо **Українські Народні Танці**, з чого ми є дуже горді.

7. П-н Петрусик закидає, що ми не домагались, аби нас оголошували Українцями.

Правдою є, що я домагався і вони мусіли це зробити, і в програмах і в часописах. Коли-ж проголошували програму, то менаджер заікнувся було на „Little Russi", але зараз же прикусив язика і виразно сказав: **Ukrainian Dances"**. На це (свідки, а що Москаль зачав з „little russ", то це не диво), бо ті Москалі, чи „малороси" так звикли до того, що їм слово Українець стає в горлі.

Це не значить отже, що я зрадив українське імя, коли Москалеві стало слово Українець в горлянці. Я виступав свідомо як Українець, щоб власне таким малоросам показати, що ми Українці, а не малороси.

8. Слова Шевченка, які навів п. Петрусик, дуже придатні до малоросів, але треба знати, де і як ті слова уживати. Я є свідомий того, скілько голов упало на полі бою за українське імя і певно не відповідав би п. Петрусикови на його безосновну критику, як би мені на українськім імени не залежало.

9) Український балетмейстер п. Авраменко, від котрого я учився українських танців і якого я дуже поважаю, може п. Петрусикови заручити, що я ніколи не виступав з українськими танцями як малорос чи Росіянин і не називав їх також „малоросійськими" або „російськими".

Я своїм українським іменем горджуся, не думав і не думаю його зраджувати і заміняти на російське або якесь інче.

До вище поданого прикладаю програму концерту, де мене і мою групу зазначено **українською**, та витинки з американської газети: "The Evening Bulletin — Philadelphia", в якій мою групу називають українською.

Дмитро Чутро,
український танцюрист
Филаделфія, Па.

II.

Зі своєї сторони виразно зазначую, що фатки, подані п. Чутром є правдиві, а я виступав з ним не як малорос або Росіянин, а якo Українець. Ні мого імени, ні фотографії не було в жадній газеті, тим більше під іменем російських козаків.

Стверджую, що не знаю, які умови були між п. Чупром а менаджером, але ніколи не виступив би я, як би п. Чупро виступав під московським іменем. Я не танцював за гроші, але коли я бачив нагоду зробити українському імени розголос, знаючи танцювати, радо згодився взяти участь у виставі.

Знаючи українські танці, я радо буду танцювати навіть перед Москалями і Поляками, щоби показати їм, що наші українські танці найгарніші в цілому світі.

Я не яничар свого народу і мені прикро, що п. Петрусик примінив до моєї особи „Тамерлянових онучат голих". За се буду жадати від п. Петрусика публичного випрaвдання.

Петро Моклюк.

ПРО ДРАБИНУ І НАУКУ.

Хто з нас не прислугувався в життю драбиною? Без неї на селі не обійшлося, коли треба було досягнути те, чого руками звичайною дорогою дістати не було можна. І наука є свого рода драбиною, по якій доходиться до висшого ступня культури і цивілізації.

Але й драбиною не може хтонебудь послугуватися. От в нас була в дома драбина, якою послугувалися родичі, коли їм треба було дістати на шіш з вишків. Та родичі, як йшли в поле до роботи, забирали драбину, щоб ми, малі діти не лазили по ній та не поскручували собі голов, або не стали каліками на ціле життя. Бо для дитини щеблі на драбині за широкі, а до того не так тяжко вилізти на верх, але тяжко злізти, щоби не впасти.

А чи з наукою не те саме діється? От подивімся, що коло нас діється. Дехто думає, що то легко йти по драбині науки. Дехто думає, що всі розуми поїв, коли прочитав кілька або й кільканайцять большевицьких брошур. Думає, що вже вийшов на верх драбини, що вже культурний, поступовий і мудрий. Та воно так не є. Це бачить кождий. Такий чоловік, що начитається „великих" річей, не годен своїм розумом того всього стравити, він не годен перескочити на такий високий щебель, бо сил в него до того нема. І з його науки є те саме, що з тою поживою, якою переладовано жолудок. Хісна з неї для організму чоловіка нема, а хиба тільки біль, спричинений нестравністю. Таке саме є і з наукою. І вона нестравна для тих, що без підготовання беруться розвязувати тяжкі питання. З таких балакунів не має хісна ні громада ні нарід, як нема хісна з хорої людини, а тільки клопіт. Такі люде подібні до тої корови, що то зірвалася з припону, чи з прив'язі, що то пірвалася істи смачну, зелену конюшину, наїлася і тріснула. Такі люде нагадують мені мою власну пригоду. Бо от ще малим хлопцем хотів я дістати гарних, дозрілих черешень, з тих гиль, що перехилися на дорогу. Іду, бо раз з кіньми, притримав їх, став на одного коня притягнув галузку, що аж чорнила від черешень. Та ще я не вспів скоштувати черешень, як кінь рушив, а я злетів на землю. Злетів, бо пнявся за високо, не маючи твердої підстави. Так і злітають ті, що не перейшовши довгої школи, беруться на підставі кількох прослуханих лекцій чи там прочитаних брошурок вирішувати такі питання, яких ваги навіть не годні зрозуміти.

Н. Костів,
Озон Парк, Н. Й.

ЗАПОРОЖЕЦЬ ЗА ДУНАЄМ „РУССКА ОПЕРА".

В „Американскім Русскім Вестніку" з 10. мая 1928 прочитав я в оголошеннях таку чудасію, що в Бриджпорт, Конн., буде відограна церковним хором „Русска Опер" Семена Артимовського „Запорожець за Дунаєм".

Що це за диво? Наші закарпатські браття можуть в своїй несвідомости називати себе як хочуть, але чейже не можуть називати відому на всіх українських землях, а навіть і серед Росіян українську оперету „Запорожець за Дунаєм" „русскою". Коли того не знає парохіяльний комітет, то повинна це знати редакція.

О. Мельник,
Ню Кестл, Па.

АРЕШТУВАННЯ НАЧАЛЬНИКА СКАРБОВОЇ КАСИ.

З Старогроду повідомляють, що в звязку з викритою дефравдацією, арештовано начальника місцевої скарбової каси Леона Пйотровського, який наразив державний скарб на многотисячні шкоди.

В. Кедровський.

1917 РІК.

Передрук заборонений. — Всі права застережено 1927 р.

(116)

По мені виступав з промовою другий член партії „Кадетів", Поляк, визначний адвокат і громадський діяч А. А. Гржибовецький.

Своєю промовою він, здається, хотів внести приміряючий настрій та головним чином звертався до Українців з „горячей просьбой і дружеским, как Поляка а не „русскаго", саветом" не розбивати фронту единої російської демократії й не „увлекаться національними требованіями, а напреч все усілія для победи над внешнім врагом". Мовляв, „національний вапрос во всей широте разрешит учредительное сабраніе". Такий лейт-мотив був його промови.

Довелося мені знову в короткій промові відповісти А. Гржибовському в тому сенсі, що мене не дивувало, коли виступав Аносов, Москаль-шовініст проти українського руху, але я не можу зрозуміти Поляка, якому так мила централістична російська політика. Я навіть не знаю, чим пояснити такий виступ п. Гржибовського: чи ненавистю до Українців, чи яничарською любовю його до Росії. Але всеж болюче стрічати в лавах русоцентристів Поляка, нарід якого Росія так тяжко гнобила. Тому я сказав б... [illegible] бовському, що він ... [illegible] Гржибовський, зробив ... [illegible] реплику, що він Поляк, але „російський гражданін" і любить „Велікую Россію".

На цьому засіданню Дума не зробила певної постанови з приводу телеграми Керенського, а остаточне рішення відрочила до слідуючого засідання. Але це засідання в цій справі мабуть і не відбулося.

Ідучи до дому з Думи уже пізно в ночі, я міркував над тим, що чув, бачив і пережив сьогодня в думі.

Мені думалося, що сьогодня я побачив не тільки одну з сторінок нашої національної боротьби у себе дома на провінції, але це був також напад чужонаціонального нам міста на наше село.

Дійсно саме місто Херсон складається з 3/4 українського населення, хоч в масі своїй ще всім несвідомого. Воно себе вважало „русскім". Такі щоденні його вирази, як „хохол", „кугуль", „шибеник", „кат" та інші, які були виключно українськими й московська мова їх не знала, воно вважало своє „русскімі" і думало, що говорить на чистій московській мові. Між тим Москвинам було досить важко зрозуміти цю „южнорусскую нарєчіє". Монархічне „чиновничество", московська бюрократія, демократичне ... [illegible] яке ... прийшло, ... голову, що воно „русскє"... Між тим все воно вийшло з околичних сел, хуторів, слобід, одні назвиська яких кажуть про їх національне обличчя: Тягинка, Музикині хутори, Зеленівка і т. д. Всі околичні поселення заховали цілковито свою українську мову, а по революції виявили активний національний рух. Досить було міському „русскому" висунути носа за останній будинок міста, як він уже тут в „Новоросії", відтятої „мудрою інструкцією" тимчасового уряду від України, натикався на маси зовсім иншої національної ідеольогії, на маси, для яких він сам був чужим. Тому, що місто не могло залишитися самітним, бо по просту фізично не змоглоб жити, воно пішло на село, щоби підбити його під себе. Село „чужим" не хотіло вірити, та й вже неохоче входило з ним навіть у звичайний товаровий обмін.

Ріжниця національної свідомости міста та села на Україні, здалося мені, мусіла значно поглибити ту ворожнечу між ними, що була вже викликана другими причинами, більшменьш загальними для всієї революційної Росії.

Задаючи собі питання: хто в цій боротьбі переможе, я не вагаючись відповідав, що, звичайно, село, бо воно мусить побідити своєю масою, своєю економічною силою. Такою відповідю я заспокоював себе, впевняючись в неминучу позитивним вислідi нашої національної боротьби.

Тоді глибше в цьому напрямкові я аналізи не робив, бо думки довго не затримувалися на одному ценному питанню, а переносилися з одного на друге й вихром кружляли в голові. Такі вже тоді часи ми переживали. Що міста будуть фортецями московської, навіть збройної боротьби з українським національним рухом, я великої ваги не надавав, бо не вірив, щоб Московщина раніше України прийшла до мілітарної сили, яка дасть їй можливість події збройний напад. Як події показали, в цьому була велика помилка, а тоді так думала більшість провідників українського національного руху.

* * *

Виходячи на другий день ранком з дому, я біля воріт стрів почтаря, що ніс мені телеграму.

Читаю її: „Генерал Корнілов виступив проти тимчасового уряду. Кропка. Центральна Рада ухвалила всіма засобами підтримати уряд. Кропка. Прийміть всі міри, щоби на півдні українські організації негайно поінформувати і вжити відповідних заходів. Петлюра".

Перечитую вдесяте цю телеграму... І якось дивно несподіваним мені здається, що Корнілов „виступив проти тимчасового уряду"... Здавалося, що між ним, верховним головнокомандуючим, і тимчасовим урядом була знайдена спільна мова й „шерховатості", що були між ними після московської державної наради вже згладилися. Особливо ж військові організації, потім ... відновили єдність між ними всеросійськими верхами, що в повному контакті й дуже ретельно, однаково з обох боків, почали все більше нас здушувати.

Корнілов виступив!... Ця надія московської демократії виступила проти неї!...

Ми, Українці, мусимо допомагати тій демократії, що нас душить, що веде жорстоку боротьбу з нами, провокує нас, оббрiхує, то що!

Але Корнілов і наш ворог. Він ще більше небезпечний ніж петроградський уряд, бо коли він переможе, то буде мати в своїх руках всю військову силу. Крім того, коли два наших ворогі б'ються між собою, й ми допоможемо одному з них знищити другого, в даному разі більше небезпечного для нас, то це буде і наша користь!...

Такі думки панували в голові моїй, коли я їхав до нашої гарнізонної ради.

Там уже була метушня. Всі знали, що Корнілов виступив, але ніхто не знав, і не тільки українська рада, а, як потім виявилось, і представники петроградської влади, та й самі совдеп, що робити і як поставитися до цього факту.

Прочитавши членам ради телеграму, я дав відповідні директиви вжити заходів, щоби не допустити до виступів на користь Корнілова, не спиняючись перед арештами, хочби самих відповідальних осіб з військової та цивільної влади.

(Дальше буде)

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ.

РАЧЕСТЕР, Н. Й.

Завитає до нас Сальомея Крушельницька.

Рачестерські Українці будуть мати нагоду почути нашу славну співачку п. Крушельницьку, котра виступить тут в неділю, 27. мая.

Концерт відбудеться в Амальгамейтед Голл під ч. 476 Клифтон Евеню, о год. 7. вечером. На концерті виступить і наш місцевий хор під орудою п. Льва Сорочинського.

БЕТЛЕГЕМ, ПА.

Хліб за хліб.

Недавно тому була в „Свободі" допись з нашої місцевости, в якій напятновано дикунство наших рутенців, що здерли і болотом обсмарували оголошення 288 від. У. Н. С. про виставу „Софія Галечко", з якої дохід мав іти на Сиротинець.

Таке поведення дуже озлобило Союзовців, які є тут ядром громади. Воно озлобило і всіх других громадян. І довело до того, що коли рутенці винаняли тепер галю Українцям з Закарпаття, (або як вони себе звуть — Угрорусинам), хтось зірвав з пімсти і угорське оголошенє. Культурний чоловік не може погодитися з таким поступованням, але ніхто тому не винен, тільки наші рутенці, які вказали другим дорогу до такого поступовання.

До чогож те все доведе? Ми жеремося, а діти наші вганяють по вулицях, замісць іти до української школи на науку. В краю засуджують наших героїв на смерть, а ми виявляємо свою енергію на оголошеннях.

Союзовці! До Вас відзиваюся в першу чергу. Усуньмо гнилі рутенські колоди і берімся до дійсної народної роботи. Скличмо наради, порадьмося з другими і даймо початок відродженню громади через скликанне великого протестаційного віча.

Щирий Українець.

ПІТСФИЛД, МАСС.

Вчімся шанувати вибраний нами провід.

Пітсфилд місточко невелике. Заледве числить 45—50 тисяч населення, яке складається з ріжних народностей, переважно Айришів та Французів. Як звичайно, вони добре організовані і живуть ліпше наших.

Є і Українці, про яких власне і хочу написати. Небагато тут нас, може сотня набереться, затеж сварок та незгоди сталоб на всіх Французів та Айришів. Осілися Українці тут в 1907—1908 рр., майже з одного села і зразу жили як брати. Трималися купи, одним словом, була одна велика українська сімя.

Мали свою читальню та музичну банду, яка грала скрізь на парадах та по ріжних балях. Та тепер, коли найбільше ми повинніб бути зєднані, йде у нас великий роздор.

Була в нас і січова сотня, є відділ У. Н. С. і пособляли ми богато Рідному Краєви. Свого села не забували, давали на Рідну Школу та на Українських інвалідів в Чехах. Тепер же немов чорт поселився в нашій громаді. А все через уряди і гонори. Сьогодня, скажім, вибирають уряд церковний, завтра вже валять його, а на позавтра і цей новий вже поганий. Сварки та бучі не утихають і годі пізнати, коли кінець тому буде. А жінки замісць його, щоби мирити, тільки масла в огонь підливають. Я думаю, що коли ми уряд якийсь вибираємо, то не треба його скидати без причини. Ліпше зовсім не вибирати, як вибирати, а потім поводитись з ним по дикунськи.

Треба раз на все рішити: чи ми хочемо єдности та бажаємо стати культурними людьми, чи думаємо бути отарою. Коли не хочемо цього останнього, то, йдучи на вибори, передумаймо гарненько, що маємо говорити та кого вибирати. Тим більше, що маємо в кого повчитися, бо не в селі глухому живемо, а в Америці, де не оден з нас вибирав уже президента, а тому повинен знати, що вибравщи кого сьогодня, не можна його скидати завтра.

Петро Шульган,
член У. Н. С. від. 150.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО СТАРОМУ КРАЄВИ.

ЛОРЕЙН, О.

На поводян.

Висилаю $31.00, призначених на поводян в рідному краю від тов. ім. Івана Франка, від. 86. Української Народної Помочи. Гроші вислано до Обєднання.

В. Шабатура.

ФИЛАДЕЛФІЯ, ПА.

На невинно засуджених та пресу.

Засилаю $13.00, які прошу розділити так: $7.00 на оборону невинно засуджених Василя Атаманчука та Івана Вербицького, $3.00 на часопись „Сурма", а $3.00 на „Українського Революціонера". Гроші вислано до Обєднання.

Гаврило Туркевич.